

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego

UZUPEŁNIENIE

BIAŁEJ KSIĘGI

**w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów
opracowana na etapie przedlegislacyjnym na podstawie konsultacji
z zainteresowanymi środowiskami**

Warszawa, lipiec 2014 r.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Spis treści

- I. Uszczegółowienie rozwiązywanego problemu i głównych dylematów związanych z regulacją zawodu psychologa, w tym w szczególności dotyczących systemu doskonalenia zawodowego i uprawnień. 4
- II. Przedstawienie grup podmiotów, na które będzie oddziaływała regulacja, ze wskazaniem podziału na poszczególne specjalizacje oraz omówienie propozycji dotyczących funkcjonowania zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów w kontekście podziału (klasyfikacji) psychologów na różne specjalizacje 10
- III. Doprecyzowanie czy ustawa będzie dotyczyć także zmian związanych z kształceniem psychologów (m.in. w kontekście postulatów zgłaszanych w ankietach) i omówienie konsultacji z MNiSW w tym zakresie..... 25
- IV. Stanowisko MZ dot. propozycji uregulowania zawodu psychologa przez MPiPS, w szczególności w kontekście odpowiedzi respondentów ankiet wskazujących na uregulowanie tej kwestii przez MZ, a także w kontekście ewentualnego uregulowania także zawodu psychoterapeuty. 26
- V. Przedstawienie opinii poszczególnych środowisk dotyczących planowanego uregulowania zawodu psychologa (poza omówieniem wyników ankiet), w tym towarzystw, których działalność statutowa dotyczy zawodu psychologa, i ewentualne przedstawienie rekomendacji, wyników debat, spotkań eksperckich w tej dziedzinie..... 27
- VI. Omówienie wymogów jakie powinna spełniać osoba fizyczna aby uzyskać prawo wykonywania zawodu psychologa..... 31
- VII. Rozważenie opcji alternatywnych, np. powierzenia funkcji samorządu zawodowego Polskiemu Towarzystwu Psychologicznemu, biorąc pod uwagę jego strukturę, realizowane zadania (jak np. podnoszenie kompetencji, certyfikacja) i rozważenie możliwości powierzenia PTP prowadzenia rejestru osób z uprawnieniami..... 36
- VIII. Uzupełnienie argumentacji odnoszącej się do niezgodności obowiązującej ustawy z dyrektywą 2005/36/WE, z uwzględnieniem horyzontalnego charakteru ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz zawartej w art. 18 tej ustawy delegacji do wydania rozporządzenia regulującego warunki odbywania stażu adaptacyjnego i organizacji testu umiejętności, która może być wykorzystana do wydania rozporządzenia skierowanego do osób ubiegających się o uznanie kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa. 37
- IX. Rozbudowanie argumentacji odnoszącej się do niezgodności obowiązującej ustawy z art. 15 ust. 2 lit. b dyrektywy 2006/123/WE poprzez wskazanie w jaki sposób wymóg zachowania określonej formy prawnej narusza warunek proporcjonalności..... 38
- X. Uzupełnienie argumentacji odnoszącej się do niezgodności obowiązującej ustawy z dyrektywą 2006/123/WE w zakresie regulacji odnoszących się do wydawania zezwoleń poprzez wskazanie dlaczego uwzględnienie standardów kształcenia podyplomowego określonych przez Krajową Radę Psychologów w porozumieniu z Komisją Ekspertów oraz

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

warunków określonych przez Komisję Ekspertów stanowi naruszenie zasad obiektywizmu i przejrzystości zawartych w art. 10 dyrektywy..... 39

- XI. Porównanie międzynarodowych doświadczeń w obszarze regulacji zawodu psychologa - pod kątem stopnia regulacji, zakresu podmiotowego (w szczególności w kontekście regulacji zawodów psychologa i psychoterapeuty), liczby absolwentów na kierunku psychologia/wykonujących zawód psychologa, programu kształcenia psychologów struktury i funkcjonowania samorządu zawodowego, a także ewentualnych badań dotyczących wpływu uregulowania zawodu i programu kształcenia na poprawę jakości usług świadczonych przez psychologów i bezpieczeństwa pacjentów..... 40

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

I. Uszczegółowienie rozwiązywanego problemu i głównych dylematów związanych z regulacją zawodu psychologa, w tym w szczególności dotyczących systemu doskonalenia zawodowego i uprawnień.

Psycholog jest specjalistą, który zajmuje się badaniem tego jak powstają i przebiegają procesy psychiczne, analizowaniem świadomości, stanów emocjonalnych, procesów poznawczych i wyobrażeń, a także stosunkami człowieka z otoczeniem oraz zasadami rządzącymi tymi relacjami. Celem działań podejmowanych przez psychologa jest „niesienie pomocy innej osobie w rozwiązywaniu trudności życiowych i osiągnięciu lepszej jakości życia na drodze rozwoju indywidualnych możliwości i ulepszaniu kontaktów międzyludzkich” (Kodeks Etyczno - Zawodowy Psychologa). Praca psychologów wiąże się z wytworzeniem z klientem szczególnej więzi, której specyfika polega na uzyskiwaniu przez psychologa wrażliwych i niejednokrotnie wstydlivych informacji o jednostce, na ingerowaniu w te sfery jej funkcjonowania, których może nie być do końca świadoma oraz na kierowaniu jej zachowaniami. Relacja ta charakteryzuje się jednak przewagą psychologa, który dysponuje specjalistyczną wiedzą pozwalającą mu poznać innych ludzi i oddziaływać na nich.

Psycholog dba zatem o tą sferę funkcjonowania człowieka, którą można określić zdrowiem psychicznym. Zdrowie psychiczne, zgodnie z Konstytucją Światowej Organizacji Zdrowia z dnia 22 lipca 1946 r. (Dz.U. 1948 nr 61 poz. 477), jest natomiast warunkiem dobrostanu i prawidłowego funkcjonowania nie tylko jednostek, ale całych społeczeństw. Stabilność umysłowa poszczególnych osób tworzących populację jest bowiem warunkiem niepowstawania w społeczeństwie patologii, co zapewnia jego zrównoważony rozwój.

Również polski ustawodawca docenia i rozumie wagę i wpływ zdrowia psychicznego na funkcjonowanie społeczeństwa. Wyrazem tego stało się uchwalenie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 1994 nr 111 poz. 535). Na mocy owego aktu prawnego zdrowie psychiczne zostało uznane w polskim porządku prawnym za jedno z fundamentalnych dóbr osobistych człowieka obok wolności, swobody sumienia i czci. Ustawodawca dał zatem wyraz przekonaniu, że zdrowie psychiczne powinno być dobrem szczególnie chronionym. Na mocy ustawy ochronę tą państwo zobowiązane jest zapewnić m.in. poprzez tworzenie placówek poradnictwa psychologicznego, prowadzenie badań naukowych, stosowanie zasad ochrony zdrowia psychicznego w szkołach, placówkach opiekuńczo - wychowawczych,

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

resocjalizacyjnych, czy w jednostkach wojskowych. Ochrona ta wyraża się także w promocji zdrowia psychicznego, zapobieganiu zaburzeniom, zapewnieniu osobom zaburzonym psychicznie opieki zdrowotnej oraz pomocy niezbędnej im do życia w środowisku społecznym, zawodowym i rodzinnym.

Realizacja celów wynikających z przywołanej wyżej ustawy w dużej mierze należy właśnie do psychologów. Nie tylko prowadzą oni terapię osób zaburzonych i pomagają im w odzyskaniu równowagi psychicznej. Psychologowie zatrudnieni w publicznych poradniach psychologiczno – pedagogicznych są członkami zespołów wydających orzeczenia i opinie dotyczące potrzeby kształcenia specjalnego dziecka, zastosowania wobec niego indywidualnego programu nauczania, czy rozpoczęcia wczesnego wspomaganie dziecka (ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r., Dz. U. 2004 nr 64, poz. 593 oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, Dz. U. 2008, nr 173, poz. 1072). Psychologowie działający w poradniach psychologicznych udzielają także dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomagają uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu (ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz. U. 1991 nr 95 poz. 425). Psychologowie są także biegłymi powoływanymi przez sądy w celu wydania opinii o wiarygodności zeznań świadków, ustalenia poczytalności sprawcy czynu, czy o istnieniu podstaw do ubezwłasnowolnienia. Ich wiedza wykorzystywana jest w więziennictwie, policji i urzędach pracy. Stanowią wsparcie personelu szpitali, hospicjów i ośrodków adopcyjnych. Wykonują również zadania przewidziane w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób (Dz.U. poz. 24) oraz zadania o których mowa w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 marca 2012 r. w sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi-żołnierzowi lub weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi oraz najbliższym członkom jego rodziny (Dz.U. 2012 poz. 291). Ich działalność wpływa na bezpieczeństwo ruchu drogowego (badania kierowców), bezpieczeństwo osób sprawujących funkcje państwowe (np. badania psychologiczne pracowników Biura Ochrony Rządu), a nawet bezpieczeństwo jądrowe i radiologiczne kraju (badanie osób wykonujących czynności z zakresu ochrony radiologicznej i jądrowej).

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Zatem między innymi właśnie poprzez psychologów realizowana jest zasada ochrony zdrowia psychicznego, które na szczeblu państwowym, ale także na arenie międzynarodowej zostało uznane za podstawę prawidłowego rozwoju społeczeństwa. Wykonywanie zawodu psychologa wiąże się więc z ogromną odpowiedzialnością nie tylko za losy pojedynczych ludzi, ale także całych populacji, a nawet za prawidłowe funkcjonowanie aparatu państwowego. Wykonywanie zawodu przez psychologa służy w związku z tym także ochronie interesu ogólnego, a on sam realizuje pewne cele publiczne.

Wszystkie wymienione powyżej cechy zawodu psychologa ukazują, że wykonywanie tej profesji przez osoby niekompetentne i nieodpowiednio do tego przygotowane może stanowić zagrożenie dla ochrony zdrowia psychicznego, prawidłowego rozwoju jednostek, a nawet zaburzać ład społeczny. Decyduje to o wysokich wymaganiach stawianych osobom wykonującym zawód psychologa – zarówno etycznych jak i dotyczących poziomu ich kwalifikacji. Wpływ, jaki działalność psychologów ma na społeczeństwo decyduje, zdaniem projektodawców, o tym, że ukończenie studiów magisterskich nie może być jedynym warunkiem uzyskania prawa do wykonywania tego zawodu.

Przede wszystkim ukończenie studiów wyższych nie gwarantuje wysokiego poziomu wiedzy i kompetencji posiadanych przez psychologów. Dziedzina nauki, jaką jest psychologia, podobnie jak medycyna, podlega dynamicznym zmianom. W miarę rozwoju wiedzy o człowieku i odkrywania nowych metod postępowania to, co jeszcze stosunkowo niedawno uważano za skuteczne, okazuje się nieużyteczne, szkodliwe lub mało efektywne. Współczesne, szybkie tempo postępu naukowego powoduje, że wiedza uzyskana m.in. podczas studiów akademickich stopniowo traci aktualność. Dlatego psycholog, aby nadal pozostać profesjonalistą, musi stale śledzić postępy wiedzy psychologicznej i nieprzerwanie starać się o to, żeby nie utracić umiejętności zawodowych. Obowiązek ustawicznego uzupełniania wiedzy i doskonalenia umiejętności zawodowych powinien oznaczać nie tylko zobowiązanie do nieustannego kształcenia w formie podnoszenia kwalifikacji, lecz również obowiązek prawny stałej aktualizacji posiadanej wiedzy, jako niezbędnego warunku wykonania zawodu. Kluczowe jest zatem, aby psycholog przez cały okres swojej aktywności zawodowej ustawicznie doskonalił swoje umiejętności zawodowe celem odnawiania, rozszerzania i pogłębiania posiadanych kwalifikacji. Jest to proces, który umożliwia psychologom uzyskiwanie coraz wyższego statusu zawodowego oraz osiągnięcie mistrzostwa

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

w zawodzie. W konsekwencji gwarantuje to bezpieczeństwo osobom korzystającym z ich usług.

Formą kształcenia powinno być również wykonywanie zawodu przez pierwsze 12 miesięcy pod opieką psychologa o co najmniej 5 letnim stażu zawodowym. Będzie ona obejmowała praktyczną naukę udzielania świadczeń psychologicznych oraz pogłębianie posiadanej wiedzy teoretycznej. Wykonywanie tego zawodu wymaga bowiem praktycznych umiejętności, których zdobycie powinno być obligatoryjne. Jak się bowiem okazuje teoretyczna wiedza zdobyta na studiach nie wystarczy, aby odpowiednio wykonywać ów zawód. Praca pod opieką doświadczonego psychologa w pierwszym okresie świadczenia usług przygotowuje psychologa w podstawowym zakresie do wykonywania zawodu zapewniając bezpieczeństwo zdrowotne jego klienta. Praktyka realizowana pod okiem doświadczonych ekspertów pozwala na szybsze zdobycie umiejętności niezbędnych do udzielania pomocy psychologicznej.

Ustawiczne szkolenie psychologów, kontrola nad przestrzeganiem przez nich zasad etycznych oraz ich zdolności do wykonywania zawodu jest - zdaniem projektodawców - kwestią na tyle ważną, że potrzebne jest ujęcie owych procesów i nadzoru w formy organizacyjne. Z tego względu należy powołać organy, które zapewnią kontrolę i pieczę nad wykonywaniem tej profesji. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku zawodu psychologa działanie zasad wolnego rynku nie może być jedyną podstawą weryfikacji jakości świadczonych usług. Osoby korzystające z pomocy psychologicznej nie są w stanie ocenić kompetencji specjalisty i podatne są na ewentualne manipulacje z jego strony. Nie jest również celowe, aby to państwo sprawowało kontrolę nad wykonywaniem zawodu psychologa. W tym celu należałoby stworzyć wyspecjalizowaną jednostkę zatrudniającą profesjonalistów posiadających dogłębną wiedzę na temat specyfiki wykonywania zawodu psychologa, a koszt jej funkcjonowania musiałby zostać pokryty z budżetu państwa. Poza tym centralistyczny model administracji jest nieefektywny i nie pozwala na pełne osiągnięcie zamierzonych celów. Alternatywną formą sprawowania nadzoru nad wykonywaniem zawodu psychologa jest natomiast powołanie samorządu zawodowego psychologów. Taki sposób na ograniczenie wszechwładztwa państwowego przyczyni się ponadto do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i zasad demokracji poprzez zaangażowanie obywateli w ich sprawy.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Samorządy zawodowe tworzone są przez profesje, które ze względu na swoje społeczne znaczenie muszą wymagać najwyższych kwalifikacji merytorycznych i moralnych dla ochrony tych zawodów i ich przedstawicieli, a także dla ochrony interesu publicznego. Za taką profesję należy uznać psychologów. Celem funkcjonowania samorządu psychologów będzie, poza sprawowaniem kontroli nad wykonywaniem zawodu, także reprezentowanie interesów tej grupy wobec władz państwowych. Ponadto będzie on stał na straży niezależności psychologów, która może być zagrożona poprzez działania ich pracodawców. Ustanowienie samorządu psychologów będzie wspierać prestiż zawodu i utworzy partnera, z którym państwo będzie mogło podjąć dialog.

Możliwość utworzenia samorządu zawodowego psychologów wynika z art. 17 Konstytucji RP, zgodnie z którym w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Mimo, iż w systemie prawnym nie pojawia się definicja „zawodu zaufania publicznego”, to w doktrynie prawa oraz w opinii społecznej za taki zawód uznaje się ten, który jest istotny dla ogółu społeczeństwa i charakteryzuje się:

1. Szczególną więzią zaufania między klientem a osobą wykonującą dany zawód;
2. Obowiązkową tajemnicą zawodową;
3. Nienaganną postawą moralną i etyczną osób wykonujących taki zawód;
4. Wykształceniem specjalistycznym oraz wysokim poziomem jakości świadczonych usług.

Warto w tym miejscu przywołać orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego przybliżające rozumienie terminu „zawód zaufania publicznego”. W wyroku z dnia 7 maja 2002 r. (sygn. akt SK 20/00) sąd orzekł, że jest to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególną treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 lipca 2007 r., sygn. akt K 41/05).

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Wyróżnikiem zawodów zaufania publicznego jest między innymi ich quasi-misyjność, a więc zdystansowanie się wobec kryterium zysku, wynikające z faktu, że zawody te wykonywane są w celu zaspokajania interesu publicznego. Ustawodawca posługując się tym kryterium ma pewną swobodę kreowania w drodze ustawy samorządów, których istnienie zaspokaja potrzebę sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem określonych zawodów. Owa swoboda ustawodawcy może być ograniczona, zwłaszcza wtedy, gdy za istnieniem konkretnych samorządów zawodowych przemawiają ustalone w konstytucji zobowiązania ciążące na państwie. Są to zwłaszcza zobowiązania w zakresie ochrony zdrowia jednostki ludzkiej. Z tego punktu widzenia niekwestionowane wydaje się istnienie samorządów zawodów zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne obywateli, w szczególności gdy dany zawód ma cechy świadczące o szczególnej doniosłości społecznej.

Wymienione we wcześniejszych fragmentach pisma cechy zawodu psychologa, zakres sfer, na które wpływa jego działalność, w tym rola jaką odgrywają w procesie ochrony zdrowia psychicznego przesądzają o tym, że ustawowe uregulowanie zasad wykonywania tego zawodu uzasadnione jest interesem publicznym. Z kolei szczególny wpływ wywierany przez psychologów na jednostki i społeczeństwo, specyficzny charakter więzi tworzonej z klientem, wysokie wymagania co do postawy etycznej oraz kwalifikacji psychologów - potwierdzają, że profesję tą należy uznać za zawód zaufania publicznego. Niezbędne jest zatem, aby wykonywanie zawodu psychologa zależało od spełnienia wymagań kwalifikacyjnych i warunków określonych w przepisach prawnych ustanowionych przez państwo i organy korporacyjne.

Dodatkowym argumentem jest to, że w chwili obecnej brak funkcjonującej w praktyce ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym szkodzi interesom klientów usług psychologicznych, ponieważ uniemożliwia weryfikację kompetencji zawodowych psychologów. Ponadto nie jest możliwe egzekwowanie ich odpowiedzialności zawodowej, z uwagi na fakt, że nie funkcjonują organy samorządu zawodowego. Klienci usług psychologicznych nie mogą zatem skarżyć się na ich jakość. W konsekwencji nie ma środków oddziaływania na psychologów popełniających błędy. Nadzór samorządu zawodowego nad kompetencjami zawodowymi oraz etycznymi pozwoli na poprawę jakości usług psychologicznych, oraz będzie stanowić gwarancję praw klientów. Powyższe uzasadnia kontynuowanie prac nad ustawą o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Pismem z dnia 12 kwietnia 2013 r. test regulacyjny został przedłożony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej Zespołowi ds. Programowania Prac Rządu celem wpisania do Wykazu Prac Legislacyjnych. W dniu 22 maja 2013 r., Zespół odroczył decyzję do czasu przedstawienia przez MPiPS Białej Księgi do projektu ustawy, opracowanej na etapie przedlegislacyjnym na podstawie konsultacji z zainteresowanymi środowiskami. Przygotowanie Białej Księgi ułatwi opracowanie na późniejszym etapie projektu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów zgodnie z oczekiwaniami środowiska psychologów.

Wobec powyższego w terminie od 31 października do 31 grudnia 2013 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, których celem było wypowiedzenie się zainteresowanych podmiotów na temat potrzeby regulacji wykonywania zawodu psychologa i powołania samorządu zawodowego. Przeważająca część respondentów (ponad 70%) opowiedziała się za ustawową regulacją zawodu psychologa oraz za powołaniem samorządu zawodowego. Szczegółowe wyniki przeprowadzonych konsultacji zostały przedstawione w Białej Księdze.

II. Przedstawienie grup podmiotów, na które będzie oddziaływała regulacja, ze wskazaniem podziału na poszczególne specjalizacje oraz omówienie propozycji dotyczących funkcjonowania zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów w kontekście podziału (klasyfikacji) psychologów na różne specjalizacje

Istnieje tylko jedna specjalizacja - psychologia kliniczna, która jest regulowana rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 30 września 2002 r. w sprawie uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2002 r., Nr.173, poz. 1419 z późn. zm.). Tytuł specjalisty jest przyznawany po kilkuletnim szkoleniu i zdaniu egzaminu państwowego. Psychologowie kliniczni świadczą usługi zdrowotne i są zatrudniani w placówkach służby zdrowia np. w poradniach zdrowia psychicznego, szpitalach, ośrodkach terapii uzależnień itp.

Niezależnie od powyższego, wykonywanie szczególnie wrażliwych obszarów działalności psychologa podlega odrębnym regulacjom prawnym, których celem jest zagwarantowanie odpowiedniej jakości usług psychologicznych oraz odpowiedniego poziomu profesjonalnego

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

osób, które je świadczą. Poszczególne ustawy oraz wydane na ich podstawie rozporządzenia określają szczególne wymagania dostosowane do konkretnych dziedzin działalności psychologicznej. Najczęściej wskazują one dodatkowe kompetencje oraz uprawnienia, którymi powinien legitymować się psycholog. Poniższa tabela zawiera zestawienie aktów prawnych, regulujących wymagania w niektórych dziedzinach jego działalności:

Lp	Dziedzina działalności psychologa	Wymagania	Podstawa prawna
1	Psycholog upoważniony do przeprowadzania badań i wydawania orzeczeń psychologicznych stwierdzających istnienie lub brak przeciwwskazań do dysponowania bronią	<ol style="list-style-type: none"> 1. dyplom magistra psychologii lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną uzyskany na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim do dnia 1 października 1981 r. lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii uzyskany w Akademii Teologii Katolickiej do dnia 31 grudnia 1992 r., 2. co najmniej pięcioletni staż pracy w zawodzie, przy czym co najmniej 3 lata w ostatnim pięcioleciu był zatrudniony na stanowisku psychologa, 3. dodatkowe kwalifikacje po ukończeniu, z wynikiem pozytywnym, szkolenia organizowanego przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne lub Stowarzyszenie Psychologów Sądowych w Polsce, według programów zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, 4. zaświadczenie o wpisie do rejestru prowadzonego przez komendanta wojewódzkiego Policji, 	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 września 2000 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na broń (Dz. U. Nr 79, poz. 898, z późn. zm.)

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

2	Psycholog uprawniony do badań psychologicznych osób wykonujących czynności mające istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność związaną z narażeniem, polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej	j.w.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 września 2011 r. w sprawie badań psychiatrycznych i psychologicznych osób wykonujących czynności mające istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność związaną z narażeniem, polegającą na rozruchu, eksploatacji lub likwidacji elektrowni jądrowej (Dz. U. nr 220, poz. 1310)
3	Psycholog uprawniony do badań psychologicznych osób ubiegających się o wydanie albo posiadających licencję detektywa	j.w.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2011 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych osób ubiegających się o wydanie albo posiadających licencję detektywa (Dz. U. Nr 251, poz. 1511)
4	Psycholog uprawniony do badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich)	j.w.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich) (Dz. U. Nr 150, poz. 1012),
5	Psycholog uprawniony do badań	j.w.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

	psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających prawo do wykonywania lub kierowania działalnością gospodarczą albo bezpośrednio zatrudnionych przy wytwarzaniu i obrocie materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym		22 sierpnia 2002 r. w sprawie badań psychiatrycznych i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających prawo do wykonywania lub kierowania działalnością gospodarczą albo bezpośrednio zatrudnionych przy wytwarzaniu i obrocie materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (Dz. U. Nr 150, poz. 1246)
6	Psycholog uprawniony do badań psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na nabywanie oraz przechowywanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego	j.w.	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2003 r. w sprawie badań psychiatrycznych i psychologicznych osób ubiegających się lub posiadających pozwolenie na nabywanie oraz przechowywanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego (Dz. U. Nr 158, poz. 1536)
7	Psycholog uprawniony do badań psychologicznych w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań	j.w.	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 lutego 2002 r. w sprawie warunków i trybu przeprowadzania badań lekarskich i

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

	zdrowotnych do wykonywania czynności inspektora transportu drogowego		psychologicznych w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania czynności inspektora transportu drogowego (Dz. U. Nr 12, poz. 117)
8	Psycholog uprawniony do wykonywania badań w zakresie psychologii transportu	1) posiada tytuł zawodowy magistra uzyskany na kierunku psychologia, 2) ukończyła z wynikiem pozytywnym podyplomowe studia w zakresie psychologii transportu prowadzone przez uczelnię prowadzącą studia wyższe na kierunku psychologia, 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, 4) została wpisana do ewidencji uprawnionych psychologów,	Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (j. t. Dz. U. 2014, poz. 600)
9	Psycholog w ośrodku diagnostyczno-konsultacyjnym	1) dyplom ukończenia wyższych studiów magisterskich z zakresu psychologii 2) co najmniej 3-letni staż pracy w poradnictwie rodzinnym lub z młodzieżą społecznie niedostosowaną,	Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 sierpnia 2001 r. w sprawie organizacji i zakresu działania rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 1063)
10	Stanowisko psychologa w służbie więziennej	1) major – starszy psycholog: 6 lat służby oraz wyższe o	Rozporządzenie Ministra

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

		<p>kierunku psychologia; szkolenie specjalistyczne z zakresu prowadzenia oddziaływań psychologicznych lub terapeutycznych,</p> <p>2) kapitan: 3 lata służby oraz wyższe o kierunku psychologia; szkolenie specjalistyczne z zakresu prowadzenia oddziaływań psychologicznych lub terapeutycznych,</p>	<p>Sprawiedliwości z dnia 11 lutego 2011 r. w sprawie stanowisk służbowych oraz stopni funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. Nr 36, poz. 189)</p>
11	<p>Psycholog uprawniony do przeprowadzania badań funkcjonariuszy Służby Więziennej</p>	<p>1) wykształcenie wyższe z tytułem zawodowym magistra psychologii,</p> <p>2) przeszkolenie w zakresie metod stosowanych w tych badaniach w Służbie Więziennej</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2010 r. w sprawie określenia trybu przeprowadzania procedury określającej predyspozycje funkcjonariuszy do służby na określonych stanowiskach lub w określonych komórkach organizacyjnych w Służbie Więziennej (Dz. U. Nr 143, poz. 966)</p>
12	<p>Psycholog uprawniony do przeprowadzania badań na zlecenie wojskowej komisji lekarskiej</p>	<p>1) tytuł zawodowy magistra w zakresie psychologii</p> <p>2) co najmniej 5-letni staż pracy w zawodzie psychologa, który co najmniej przez 3 lata w ostatnim 5-letnim okresie zatrudnienia był zatrudniony na stanowisku psychologa</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie niektórych świadczeń zdrowotnych przysługujących żołnierzom zawodowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 36)</p>
13	<p>Psycholog - Pracownik Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie</p>	<p>wykształcenie wyższe</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z</p>

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

	i Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości		dnia 22 kwietnia 2008 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w niektórych jednostkach organizacyjnych resortu sprawiedliwości (Dz. U. Nr 73, poz. 434, z późn. zm.)
14	Psycholog uprawniony do przeprowadzania badań psychologicznych policjantów	1) wykształcenie wyższe z tytułem zawodowym magistra psychologii, 2) przeszkolenie w zakresie metod stosowanych w tych badaniach ,	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Administracji z dnia 20 marca 2007 r. w sprawie trybu i warunków ustalania zdolności fizycznej i psychicznej policjantów do służby na określonych stanowiskach lub w określonych komórkach organizacyjnych jednostek Policji (Dz. U. Nr 62, poz. 423)
15	Psycholog uprawniony do badań w Straży Granicznej	Badania psychologiczne mogą przeprowadzać osoby pełniące służbę albo zatrudnione w Straży Granicznej, posiadające wykształcenie wyższe z tytułem zawodowym magistra psychologii oraz odpowiednie doświadczenie zawodowe	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych Administracji z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie przeprowadzania testu sprawności fizycznej, badania psychologicznego i badania psychofizjologicznego

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

			w Straży Granicznej (Dz. U. Nr 75, poz. 482 z późn. zm.)
16	Psycholog wchodzący w skład zespołu orzekania o niepełnosprawności	ukończone magisterskie studia na kierunku psychologia	Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328, z późn. zm.)
17	nauczyciel – psycholog w przedszkolach specjalnych, szkołach podstawowych specjalnych, gimnazjach specjalnych, szkołach ponadgimnazjalnych specjalnych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych, dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym, szkołach specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z	Kwalifikacje do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka posiada osoba, która: 1) ukończyła studia magisterskie na kierunku psychologia, studia wyższe na kierunku pedagogika lub studia wyższe na kierunku pedagogika specjalna, w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub 2) ukończyła studia wyższe w zakresie fizjoterapii, rehabilitacji ruchowej lub terapii pedagogicznej oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub 3) ukończyła studia magisterskie na kierunku psychologia, studia wyższe na kierunku pedagogika lub studia wyższe na kierunku pedagogika specjalna, a ponadto ukończyła studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, terapii pedagogicznej, terapii rodzin lub innego rodzaju terapii właściwej	Rozporządzenie Edukacji Narodowej w dnia 12 marca 2009 r. sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (j.t. Dz. U. 2013, poz. 1207)

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

	<p>niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz kwalfikacje do prowadzenia zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,</p>	<p>dla pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub</p> <p>4) ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela-logopedy</p> <p>Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela-psychologa w szkołach i placówkach, posiada osoba, która ukończyła studia magisterskie na kierunku psychologia w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom lub posiada dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej, o którym mowa w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763, z późn. zm.), oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.</p>	
18	Psycholog w szkołach artystycznych	<p>1) studia magisterskie na kierunku psychologia w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom lub posiada dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej, o którym mowa w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763 i Nr 154, poz. 1798 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120),</p> <p>2) posiada przygotowanie pedagogiczne</p>	<p>Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 września 2011 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 224, poz. 1345):</p>

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

19	Psycholog świadczący usługi z zakresu świadczeń gwarantowanych	magister psychologii lub psycholog posiadający tytuł specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej	Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz. U. z 2013 r. poz. 1386, z późn. zm.)
20	Psycholog świadczący usługi z zakresu rehabilitacji leczniczej	magister psychologii lub psycholog posiadający tytuł specjalisty w dziedzinie psychologii klinicznej	Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji leczniczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1522)
21	Psycholog uprawniony do badań psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego	<ol style="list-style-type: none"> 1) dyplom magistra psychologii lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną uzyskany na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim do dnia 1 października 1981 r. lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii uzyskany w Akademii Teologii Katolickiej do dnia 31 grudnia 1992 r., 2) co najmniej pięcioletni staż pracy w zawodzie, przy czym co najmniej 3 lata w ostatnim pięcioleciu był zatrudniony na stanowisku psychologa, 3) dodatkowe kwalifikacje po ukończeniu, z wynikiem pozytywnym, szkolenia organizowanego przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne lub Stowarzyszenie Psychologów Sądowych w Polsce, według programów zatwierdzonych przez ministra 	Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 marca 2002 r. w sprawie badań lekarskich i psychologicznych kandydatów do objęcia urzędu sędziego (Dz. U. Nr 26, poz. 263)

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

		<p>właściwego do spraw wewnętrznych,</p> <p>4) zaświadczenie o wpisie do rejestru prowadzonego przez komendanta wojewódzkiego Policji,</p> <p>5) prawo wykonywania zawodu psychologa</p> <p>6) co najmniej pięcioletniego stażu pracy w zawodzie, przy czym przez co najmniej 3 lata w ostatnim pięcioleciu był zatrudniony na stanowisku psychologa.</p>	
22	<p>1) Psycholog pracujący z dziećmi w placówce wspierania dziennego,</p> <p>2) psycholog pracujący z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej</p>	<p>prawo wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763 i Nr 154, poz. 1798 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120 i Nr 92, poz. 753)</p>	<p>Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. 2013, poz. 135)</p>
23	<p>1) Starszy asystent psychologii klinicznej</p> <p>2) Psycholog kliniczny</p> <p>3) Starszy psycholog</p>	<p>1) tytuł zawodowy psychologa (użyte w rozporządzeniu określa tytuł zawodowy oznacza tytuł licencjata, inżyniera, magistra lub tytuł równorzędny) i tytuł specjalisty w dziedzinie psychologia kliniczna oraz 7 lat pracy na stanowisku psychologa klinicznego</p> <p>2) tytuł zawodowy psychologa (użyte w rozporządzeniu określa tytuł zawodowy oznacza tytuł licencjata, inżyniera, magistra lub tytuł równorzędny) i specjalizacja I lub II stopnia w dziedzinie psychologia kliniczna lub tytuł</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami (Dz. U. Nr 151, poz. 896)</p>

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

	4) Psycholog	<p>specjalisty</p> <p>3) prawo wykonywania zawodu psychologa oraz 7 lat pracy w zawodzie psychologa, z zastrzeżeniem dla tego stanowiska przepisy rozporządzenia zawierają odesłanie do ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów,</p> <p>4) prawo wykonywania zawodu psychologa</p>	
24	Psycholog uprawniony do badań maszynistów	Psycholog, który odbył szkolenie w jednostce prowadzącej szkolenia w zakresie psychologii kolejowej	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 marca 2011 r. w sprawie wpisu na listę podmiotów uprawnionych do przeprowadzania badań w celu sprawdzenia spełniania wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, niezbędnych do uzyskania licencji oraz świadectwa maszynisty (Dz. U. Nr 66, poz. 348)
25	Psycholog wykonujący zadania służby medycyny pracy w ramach służby kolejowej medycyny	psycholodzy, którzy odbyli dodatkowe przeszkolenie w jednostkach organizacyjnych służby kolejowej medycyny pracy w zakresie czynników ryzyka zawodowego i szczególnych wymagań sprawności psychicznych w odniesieniu do osób zatrudnionych w transporcie kolejowym oraz metodyki badań psychologicznych	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 maja 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu tworzenia i organizacji służb wykonujących zadania odpowiednie do zadań służby medycyny pracy w "Polskich Kolejach Państwowych Spółka Akcyjna",

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

			<p>kwalfikacji zawodowych pracowników realizujących te zadania oraz szczegółowego sposobu i trybu kontroli tych służb (Dz. U. Nr 104, poz. 606).</p>
26	<p>Psycholog uprawniony do przeprowadzenia badań psychologicznych</p>	<p>Orzeczenie psychologiczne wojskowej pracowni psychologicznej wydaje psycholog tej pracowni uprawniony do przeprowadzenia badań psychologicznych</p>	<p>Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (j.t. Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 593, z późn. zm):</p>
27	<p>Psycholog uprawniony do przeprowadzenia badań psychologicznych</p>	<p>Orzeczenie psychologiczne wojskowej pracowni psychologicznej wydaje psycholog tej pracowni uprawniony do przeprowadzenia badań psychologicznych</p>	<p>Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (j.t. Dz. U. z 2012 r., poz. 461 z późn. zm):</p>
28	<p>Psycholog uprawniony do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych w zakresie psychologicznych aspektów wsparcia poszkodowanego</p>	<p>Psycholog posiadający co najmniej 3 letnie doświadczenie zawodowe</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 marca 2007 r. w sprawie kursu w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy (Dz. U. Nr 60, poz. 408</p>

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

29	Psycholog uprawniony do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych w zakresie psychologicznych aspektów wsparcia poszkodowanego	Psycholog posiadający co najmniej 3 letnie doświadczenie zawodowe	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2009 r. w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy (Dz. U. Nr 139, poz. 1132)
----	--	---	--

Niezależnie od powyższego, psychologowie świadczą usługi w różnych obszarach życia społecznego, co wymaga dodatkowych kompetencji i umiejętności, w zależności od dziedziny danej praktyki. Rodzaj wykonywanych czynności oraz grupa, do której usługi są kierowane determinuje zakres spraw, w których psycholog staje się ekspertem. Możliwe jest przykładowe wskazanie ogólnych obszarów pracy psychologów, w oparciu o posiadane przez nich kompetencje, zaproponowane przez europejską organizację psychologów EuroPsy:

1. Zdrowie
2. Szkoła i kształcenie
3. Praca i organizacje
4. Społeczeństwo

Należy nadmienić, że bardzo często psychologowie prowadzą praktykę psychologiczną w kilku wyżej wymienionych obszarach.

Niezasadne jest jednak ustalanie kompetencji zawodowych psychologów przez odwołanie się jedynie do ukończonych przez nich modułów rozszerzających wiedzę w określonej dziedzinie w ramach programu studiów wyższych. Absolwenci studiów psychologicznych posiadają tylko ogólne i teoretyczne przygotowanie do wykonywania zawodu. Nie jest to jednak równoznaczne z posiadaniem określonej specjalizacji. Umiejętności w danej dziedzinie są nabywane w trakcie praktyki polegającej na pracy z poszczególnymi przypadkami.

Brak stosownych regulacji prawnych doprowadził do sytuacji, w której niektóre stowarzyszenia lub organizacje psychologiczne wprowadziły dla swoich członków szereg

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

rekomendacji specyficznych umiejętności. Rekomendacje takie – np. certyfikat psychoterapeutyczny, certyfikat interwencji kryzysowej, certyfikat psychologa transportu, rekomendacja biegłego sądowego itp., wydawane przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne, potwierdzają kompetencje psychologa w określonej dziedzinie praktycznej. Ich wprowadzenie uzasadniane jest możliwością sprawdzenia przez odbiorców usług psychologicznych jakości pracy psychologa, którą gwarantują stowarzyszenia. Poddanie się przez psychologa takiej weryfikacji jest jednak dobrowolne i nie obejmuje wszystkich osób wykonujących ten zawód. Wyżej opisana sytuacja, w której nie obowiązują jednolite zasady specjalizacji psychologów ani obowiązek doskonalenia zawodowego, jest niekorzystna, ponieważ nie funkcjonują mechanizmy gwarantujące odpowiedni poziom wiedzy i kompetencji profesjonalnych.

Dla efektywności procesu uzgodnień dotyczących nowej ustawy o zawodzie psychologa, wskazane jest, aby zapisy ustawy były ogólne, a szczegółowe rozwiązania były określone w odpowiednich rozporządzeniach. Rozporządzenia te będą uwzględniały specyfikę czynności zawodowych psychologa w różnych obszarach lub specjalnościach. Taki dwustopniowy poziom regulacji prawnych umożliwi ustawowe określenie podstawowych zasad funkcjonowania w zawodzie psychologa, a jednocześnie stworzy możliwość doprecyzowania i aktualizowania wymagań wobec psychologów pracujących w danych obszarach. Takie rozwiązanie prawne zwiększy prawdopodobieństwo osiągnięcia porozumienia w zakresie podstawowych kwestii dotyczących zawodu psychologa wśród przedstawicieli tej grupy zawodowej, niż w zakresie szczegółowych rozwiązań dotyczących pracy psychologów w różnych obszarach.

Wobec powyższego ustawa nie będzie wskazywała podziału na poszczególne specjalizacje psychologów, a jedynie regulowała dostęp do zawodu psychologa, który będzie uwarunkowany zdobyciem tytułu magistra psychologii, niezależnie od czasu i trybu jego uzyskania oraz wykonywaniem przez pierwsze 12 miesięcy zawodu pod opieką psychologa o co najmniej 5 letnim stażu zawodowym. Warunki prowadzenia opieki dla psychologów i ich zaliczania będą określone w ustawie. Nie będzie tworzona w ustawie zamknięta lista specjalizacji, lecz zamiast tego wskazane w niej zostaną zasady ich tworzenia oraz warunki dostępu magistrów psychologii do ich uzyskania i pełnienia w nich roli zawodowej. Można rozważyć wprowadzenie egzaminu specjalizacyjnego o statusie egzaminu państwowego dopuszczającego do pełnienia przez psychologa roli zawodowej w danej specjalizacji.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Egzamin może mieć charakter teoretyczny, praktyczny, lub przyjąć formę uznania kwalifikacji, w zależności od specyficznych wymagań dotyczących danej specjalizacji.

Zadaniem samorządu zawodowego psychologów będzie między innymi występowanie o tworzenie lub modyfikację istniejących specjalizacji oraz zajmowanie się doskonaleniem zawodowym, którym obowiązkowo będą objęci wszyscy członkowie samorządu psychologów wykonujący zawód.

III. Doprecyzowanie czy ustawa będzie dotyczyć także zmian związanych z kształceniem psychologów (m.in. w kontekście postulatów zgłaszanych w ankietach) i omówienie konsultacji z MNiSW w tym zakresie.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w piśmie do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 15 maja 2014 r. opisało wyniki konsultacji społecznych prowadzonych w terminie od 31 października do 31 grudnia 2013 r. z przedstawicielami środowiska psychologów. Wskazano przy tym, że zgodnie z oczekiwaniami około 96% respondentów, ustawa powinna przewidywać praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu psychologa, trwające nie dłużej niż jeden rok, odbywające się zarówno w czasie studiów, jak i po ich zakończeniu. W związku z powyższym Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zwróciło się z prośbą o informację, czy wprowadzenie obowiązku praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu psychologa, trwającego nie dłużej niż jeden rok, odbywającego się częściowo w czasie studiów wyższych będzie wymagało zmiany aktów prawnych regulujących program kształcenia psychologów. W przypadku odpowiedzi twierdzącej, proszono o wskazanie, jakie akty prawne należy znowelizować (wraz z zakresem wprowadzanych zmian), aby zagwarantować ujednolicenie kształcenia w tej dziedzinie.

W odpowiedzi Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w piśmie z dnia 22 maja 2014 r. poinformowało, iż obecnie jest procedowany w Sejmie RP projekt *ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw*, w którym przewiduje się nowe rozwiązania (art. 1 pkt 9 projektu), nakładające na uczelnie obowiązek uwzględniania w programie kształcenia studiów o profilu praktycznym co najmniej trzymiesięcznych praktyk zawodowych. Proponowana regulacja wyznacza tylko minimalny czas trwania praktyk. Zatem uczelnia będzie mogła uwzględnić w programie kształcenia

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

określonego kierunku studiów o profilu praktycznym praktyki zawodowe trwające nawet dłużej niż trzy miesiące.

Jednocześnie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nadmieniło, że przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) nie ograniczają uczelni w zakresie możliwości kształtowania czasu trwania studiów na poszczególnych poziomach kształcenia. Zgodnie z art. 166 ww. ustawy studia licencjackie trwają co najmniej sześć semestrów, studia drugiego stopnia trzy lub cztery semestry, zaś studia magisterskie od dziewięciu do dwunastu semestrów. Do okresu studiów pierwszego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich zalicza się praktykę zawodową studenta. Ponadto wyżej wymieniony projekt ustawy zawiera propozycję przepisu, na podstawie którego uczelnia będzie mogła kształtować okres trwania studiów drugiego stopnia od trzech do pięciu semestrów (art. 1 pkt 93 projektu). Możliwość prowadzenia kierunku psychologia na jednolitych studiach magisterskich lub jako studiów pierwszego i drugiego stopnia określają przepisy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131).

Ponadto Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dodało, że wprowadzenie reformą w 2011 roku Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego zwiększyło autonomię uczelni w zakresie kształtowania własnej oferty programowej i konstruowania programów kształcenia. Obowiązujące regulacje prawne dopuszczające prowadzenie jednolitych studiów magisterskich oraz dwustopniowych studiów na kierunkach związanych z kształceniem w zakresie psychologii, uwzględniają wskazaną wyżej autonomię programową uczelni oraz zróżnicowane potrzeby studentów.

IV. Stanowisko MZ dot. propozycji uregulowania zawodu psychologa przez MPiPS, w szczególności w kontekście odpowiedzi respondentów ankiet wskazujących na uregulowanie tej kwestii przez MZ, a także w kontekście ewentualnego uregulowania także zawodu psychoterapeuty.

Dnia 17 kwietnia 2014 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zwróciło się do Ministerstwa Zdrowia o rozważenie możliwości prowadzenia przez Ministerstwo Zdrowia regulacji zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów z uwagi na to, że respondenci ankiet biorący udział w konsultacjach społecznych dotyczących nowej regulacji

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

zawodu psychologa wskazali, że powyższą kwestią powinien zająć się resort zdrowia. Wystąpienie MPiPS zostało dodatkowo uzasadnione medycznym charakterem zawodu psychologa oraz tym, że w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 ze zm). w dziale 86: "opieka zdrowotna", zaliczono w punkcie 86.90.E działalność w zakresie zdrowia psychicznego świadczoną przez psychologów jako „pozostałą działalność w zakresie opieki zdrowotnej, gdzie indziej niesklasyfikowaną”. Wskazane zostało również, że resort zdrowia jest właściwy w sprawie zawodu psychoterapeuty w związku z tym, w celu wypracowania rozwiązań prawnych odpowiadających oczekiwaniom obydwóch profesji, ich prowadzeniem powinien zajmować się jeden resort.

W odpowiedzi z dnia 27 maja 2014 r. Ministerstwo Zdrowia podkreśliło, że w jego ocenie osoby legitymujące się tytułem magistra na kierunku psychologia nie posiadają wykształcenia medycznego w rozumieniu rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami (Dz. U. Nr 151, poz. 896). Niemniej jednak, resort zdrowia przyznał, że nie wszystkie osoby dopuszczone do realizacji świadczeń gwarantowanych posiadają wykształcenie medyczne i w związku z tym psychologowie mogą brać udział w realizacji określonych świadczeń zdrowotnych. Zaznaczono jednak, że wykonywanie zawodu psychologa obejmuje szeroki obszar działań, który nie jest wyłącznie związany z ochroną zdrowia, bowiem rynek usług psychologicznych dotyczy również oświaty, poradnictwa zawodowego, usług konsultingowych itp. W związku z tym Ministerstwo Zdrowia nie uznało się za właściwe do prowadzenia regulacji zawodu psychologa.

V. Przedstawienie opinii poszczególnych środowisk dotyczących planowanego uregulowania zawodu psychologa (poza omówieniem wyników ankiet), w tym towarzystw, których działalność statutowa dotyczy zawodu psychologa, i ewentualne przedstawienie rekomendacji, wyników debat, spotkań eksperckich w tej dziedzinie.

Dnia 24 kwietnia 2014 r. w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej odbyło się spotkanie z przedstawicielami środowiska psychologów, podczas którego omówiony został bieżący etap prac nad nową regulacją zawodu psychologa oraz treść pisma Zespołu do Spraw

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Koordynowania Prac Rządu z dnia 18 marca 2014 r. zawierającego prośbę o uzupełnienie Białej Księgi o informacje, które zdaniem Zespołu są niezbędne do podjęcia decyzji co do prowadzenia dalszych prac nad nową regulacją zawodu psychologa. Zaproponowano włączenie się środowiska psychologów w prowadzone prace poprzez:

1. Przedstawienie na piśmie przez poszczególne środowiska (w tym towarzystwa, których działalność statutowa dotyczy zawodu psychologa) opinii dotyczących planowanego uregulowania zawodu psychologa;
2. Przedstawienie podziału (klasyfikacji) psychologów na różne specjalizacje.

Ponadto Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zwróciło się z prośbą o przekazanie informacji odnoszących się do pozostałych zadań, w szczególności zawierających porównanie międzynarodowych doświadczeń w obszarze regulacji zawodu psychologa - pod kątem stopnia regulacji, zakresu podmiotowego regulacji zawodów psychologa, liczby absolwentów na kierunku psychologia/wykonujących zawód psychologa, programu kształcenia psychologów, struktury i funkcjonowania samorządu zawodowego, a także ewentualnych badań dotyczących wpływu uregulowania zawodu i programu kształcenia na poprawę jakości usług świadczonych przez psychologów i bezpieczeństwa pacjentów. Zwrócono się z prośbą o przedstawienie uwag i opinii do następujących podmiotów:

1. Polskie Towarzystwo Psychologiczne
2. Polskie Towarzystwo Psychoterapeutów i Trenerów Psychologii Procesu
3. Stowarzyszenie Psychologów Chrześcijańskich
4. Stowarzyszenie Psychologów Sądowych w Polsce
5. Stowarzyszenie Psychologów Transportu w Polsce
6. Polskie Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Psychologii
7. Ogólnokrajowe Zrzeszenie Związków Zawodowych Psychologów
8. Polskie Stowarzyszenie Psychologów i Terapeutów
9. Polska Federacja Psychoterapii
10. Polskie Towarzystwo Terapii Poznawczej i Behawioralnej
11. Polskie Towarzystwo Psychologii Behawioralnej
12. Wielkopolskie Towarzystwo Terapii Systemowej
13. Polskie Towarzystwo Terapeutyczne
14. Polskie Towarzystwo Psychoterapii Uzależnień

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

15. Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja”
16. Polskie Towarzystwo Psychoterapii Gestalt
17. Instytut Terapii Gestalt
18. Instytut Analizy Grupowej „Rasztów”
19. Polskie Towarzystwo Psychoanalityczne
20. Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychoanalitycznej
21. Polskie Towarzystwo Psychologii Klinicznej
22. Śląskie Stowarzyszenie Psychoterapeutów
23. Stowarzyszenie „Intro”
24. Polskie Stowarzyszenie Psychologii Społecznej
25. Polskie Towarzystwo Neuropsychologiczne
26. Polskie Towarzystwo Badań nad Stresem Traumatycznym
27. Polskie Stowarzyszenie Psychologów Praktyków
28. Uniwersytet Warszawski, Wydział Psychologii
29. Stowarzyszenie Psychologów Polskich
30. Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii
31. Uniwersytet Gdański, Wydział Psychologii
32. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Psychologii
33. Uniwersytet Jagielloński, Instytut Psychologii
34. Uniwersytet Łódzki, Instytut Psychologii
35. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytut Psychologii
36. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Instytut Psychologii Wydziału Nauk Społecznych
37. Uniwersytet Opolski, Instytut Psychologii
38. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Instytut Psychologii
39. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Instytut Psychologii Wydziału Nauk Społecznych
40. Uniwersytet Opolski, Instytut Psychologii
41. Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny
42. Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Pedagogiki i Psychologii
43. Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie
44. Uniwersytet Wrocławski, Instytut Psychologii
45. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Filozofii
Chrześcijańskiej, Instytut Psychologii
46. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Instytut Psychologii

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

47. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Pedagogiki i Psychologii
48. Akademia Leona Koźmińskiego
49. Collegium Civitas
50. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfanteo, Instytut Nauk Społecznych
51. Krakowska Akademia im. A. F. Modrzewskiego, Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych
52. Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, SAN Łódź
53. Społeczna Akademia Nauk w Krakowie, Wydział Nauk Stosowanych
54. Społeczna Akademia Nauk, Warszawa
55. Wyższa Szkoła Humanitas, Instytut Psychologii, Sosnowiec
56. Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, SAN Warszawa
57. Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Warszawa
58. Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Wrocław
59. Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Poznań
60. Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Katowice
61. Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Sopot
62. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
63. Uczelnia Zawodowa Zagłębia Miedziowego,
64. Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna
65. Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli
66. Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna
67. Dolnośląska Szkoła Wyższa
68. Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku
69. Wydział Zamiejscowy w Cieszynie Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej
70. Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna
71. Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki
72. Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji
73. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania
74. Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej
75. Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach
76. Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Na pismo Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej odpowiedziało dziesięć spośród organizacji, których działalność statutowa dotyczy zawodu psychologa (w tym również organizacje spoza wyżej wymienionej listy) oraz uczelni wyższych kształcących na kierunku psychologia (Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku, Instytut Psychologii UKW w Bydgoszczy, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Polskie Towarzystwo Psychoterapeutyczne, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Stowarzyszenie Psychologów Polskich, Polskie Stowarzyszenie Psychologii Klinicznej, Ogólnokrajowe Zrzeszenie Związków Zawodowych Psychologów oraz Polskie Towarzystwo Alzheimerowskie) przedstawiło na piśmie swoje opinie, z których wynika, że opowiadają się one za uregulowaniem zawodu psychologa oraz powołaniem samorządu zawodowego. Jednocześnie wskazują, że prace nad nową regulacją zawodu psychologa powinny być w dalszym ciągu prowadzone przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

VI. Omówienie wymogów jakie powinna spełniać osoba fizyczna aby uzyskać prawo wykonywania zawodu psychologa.

Prawo wykonywania zawodu psychologa powstanie z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów, którą będą tworzyć i prowadzić regionalne rady psychologów właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis. Wpis na listę psychologów, zmiana danych objętych tym wpisem, odmowa wpisu na listę oraz skreślenie z listy, będzie następować w drodze uchwały regionalnej rady psychologów. Psycholog powinien zawiadomić regionalną radę psychologów o zmianie danych objętych wpisem.

Na listę psychologów wpisana zostanie osoba fizyczna, która spełni łącznie następujące warunki:

1. Posiada:
 - a) Tytuł zawodowy magistra psychologii, wydany przez polską uczelnię, lub
 - b) Kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, uzyskane w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej, w Konfederacji Szwajcarskiej lub w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uznane w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, lub

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

- c) Wykształcenie niezbędne do wykonywania zawodu psychologa, potwierdzone dyplomem wydanym w państwie innym niż państwo wskazane w lit. a i b, uznanym w Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie odrębnych przepisów, za równorzędny z dyplomem magistra psychologii uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Ma pełną zdolność do czynności prawnych,
3. W pełni korzysta z praw publicznych,
4. Władza językiem polskim w mowie i piśmie w stopniu wystarczającym do wykonywania zawodu psychologa,
5. Nie była karana prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego.

Minister właściwy do spraw pracy, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Psychologów, określi, w drodze rozporządzenia zakres znajomości języka polskiego w mowie i piśmie, niezbędnej do wykonywania zawodu psychologa oraz sposób i tryb przeprowadzenia egzaminu z języka polskiego.

Wpis na listę psychologów będzie dokonywany na wniosek zainteresowanego. Wraz z wnioskiem zainteresowany powinien złożyć:

1. Odpis lub potwierdzone za zgodność z oryginałem kopie dyplomu uczelni wyższej, a w przypadku dyplomów wydanych za granicą decyzję o uznaniu kwalifikacji bądź dokument potwierdzający uznanie wykształcenia za równorzędne w Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Oświadczenie o pełnej zdolności do czynności prawnych,
3. Oświadczenie o korzystaniu z pełni praw publicznych,
4. Zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności, a w przypadku cudzoziemca dokumenty wydane przez właściwe organy państwa innego niż Rzeczpospolita Polska potwierdzające, że nie był on karany – opatrzone datą nie wcześniejszą niż miesiąc przed złożeniem wniosku,
5. Kopię:
 - a) Dowodu osobistego albo,
 - b) Innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, jeżeli osoba składająca wniosek nie jest obowiązana do posiadania dowodu osobistego,

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

6. Dowód wniesienia opłaty za wpis.

Cudzoziemcowi, będzie przyznane prawo wykonywania zawodu, jeżeli ukończył studia psychologiczne w języku polskim albo jeżeli wykazał znajomość języka polskiego niezbędną do wykonywania zawodu psychologa potwierdzoną egzaminem z języka polskiego.

Zakres danych podlegających wpisowi na listę psychologów będzie określony w ustawie. Lista psychologów będzie miała charakter jawny w zakresie danych potwierdzających fakt wpisu na tę listę oraz określających formę wykonywania zawodu.

Wysokość opłaty za wpis określi Krajowa Rada Psychologów. Opłata nie może być wyższa niż jedna czwarta przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim roku kalendarzowym, ustalonego przez GUS na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a) ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z 2009 r., Nr 153 poz. 1227 t.j. do siódmego roboczego dnia lutego każdego roku. Zmiana danych objętych wpisem oraz skreślenie z listy nie będą podlegać opłacie.

Uchwała regionalnej rady psychologów o wpisie na listę psychologów powinna zostać podjęta w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku. Od uchwały regionalnej rady psychologów odmawiającej wpisu na listę psychologów zainteresowanemu będzie przysługiwać odwołanie do Krajowej Rady Psychologów w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały. Od uchwały Krajowej Rady Psychologów (która powinna być podjęta w terminie 30 dni) odmawiającej wpisu na listę psychologów zainteresowanemu będzie przysługiwać odwołanie do ministra właściwego do spraw pracy na zasadach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego. Od ostatecznej decyzji ministra właściwego do spraw pracy zainteresowanemu oraz Krajowej Radzie Psychologów będzie służyć skarga do sądu administracyjnego właściwego ze względu na siedzibę regionalnej rady psychologów, w której złożono wniosek o wpis, w terminie 30 dni od dnia doręczenia uchwały.

W przypadku niepodjęcia uchwały w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o wpis, zainteresowanemu będzie przysługiwać skarga do sądu administracyjnego właściwego ze względu na siedzibę regionalnej rady psychologów, w terminie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin dla podjęcia uchwały. Dotyczy to również niepodjęcia uchwały przez Krajową Radę Psychologów w terminie 30 dni od dnia doręczenia odwołania.

Na wniosek psychologa regionalna rada psychologów będzie wydawać nieodpłatnie zaświadczenie o prawie wykonywania zawodu psychologa.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Jednocześnie minister właściwy do spraw pracy na podstawie art. 4a ust. 3 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.) upoważni Krajową Radę Psychologów do uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub w państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa.

Wymaga w tym miejscu podkreślenia, że jest niezbędne – dla celów uznawania kwalifikacji – wydanie przez ministra właściwego do spraw pracy, na podstawie art. 18 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394), przepisów w sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności w toku postępowania w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa. Przepisy te powinny określać:

1. Warunki, sposób i tryb odbywania stażu adaptacyjnego, sposób i tryb wykonywania nadzoru nad odbywaniem stażu oraz oceny nabytych przez wnioskodawcę umiejętności, sposób ustalania kosztów odbywania stażu adaptacyjnego oraz tryb ponoszenia, pobierania i zwrotu opłaty za odbycie stażu adaptacyjnego,
2. Warunki, sposób i tryb przeprowadzania testu umiejętności oraz oceny wykazanych przez wnioskodawcę umiejętności, sposób ustalania kosztów przeprowadzania testu umiejętności oraz tryb ponoszenia, pobierania i zwrotu opłaty za przeprowadzenie testu umiejętności.

Procedura wpisu na listę psychologów będzie miała zastosowanie jedynie w przypadku psychologów wnioskujących o stałe wykonywanie zawodu. Nie będzie ona natomiast stosowana do obywateli niektórych państw świadczących na obszarze Polski usługi transgraniczne, o których mowa w ustawie z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 25 tej ustawy świadczenie usług transgranicznych oznacza wykonywanie tymczasowo i okazjonalnie zawodu regulowanego lub działalności w Rzeczypospolitej Polskiej przez obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, uprawnionego do wykonywania tego zawodu lub tej działalności w państwie członkowskim, w którym ma on swoją siedzibę.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Osoby te będą zobowiązane do poinformowania o zamiarze świadczenia usług transgranicznych regionalną radę psychologów właściwą ze względu na miejsce zamierzonego wykonywania takich czynności, w drodze pisemnego oświadczenia. Oświadczenie takie powinno obejmować informacje o rodzaju czynności zawodowych, jakie zamierza wykonywać psycholog, oraz o miejscu i zamierzonym terminie ich rozpoczęcia. Do oświadczenia psycholog będzie obowiązany dołączyć dokument potwierdzający jego obywatelstwo, zaświadczenie wydane przez właściwe organy państwa macierzystego potwierdzające, że psycholog wykonuje czynności zawodowe psychologa w tym państwie i nie obowiązuje go zakaz, nawet tymczasowy, wykonywania tych czynności, oraz dokument potwierdzający kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa. Regionalna rada psychologów powinna posiadać uprawnienie do zwrócenia się do właściwego organu państwa członkowskiego, w którym psycholog posiada prawo wykonywania zawodu, o przedstawienie informacji potwierdzających, że psycholog prowadzi działalność zgodnie z prawem, wykonuje zawód w sposób należyty, jak również, że nie zostały na niego nałożone kary dyscyplinarne lub sankcje karne związane z wykonywaniem zawodu.

Psycholog świadczący usługi transgraniczne na terytorium RP będzie podlegać przepisom prawnym dotyczącym wykonywania zawodu psychologa i zasadom etyki zawodowej.

W okresie pierwszych 12 miesięcy psycholog będzie wykonywał zawód pod opieką psychologa o co najmniej 5 letnim stażu zawodowym. Celem opieki będzie ułatwienie psychologowi wdrożenia do wykonywania zawodu psychologa przez udzielanie porad i wskazówek oraz analizowanie poszczególnych przypadków. Opieka będzie polegać w szczególności na:

1. Opracowaniu z psychologiem indywidualnego programu wdrożenia zawodowego zgodnego z ramowym programem wdrożenia zawodowego określonym przez Krajową Radę Psychologów,
2. Konsultowaniu bieżących zadań wykonywanych przez psychologa,
3. Omawianiu pisemnych opinii przygotowywanych przez psychologa,
4. Ukierunkowaniu rozwoju zawodowego psychologa, szczególnie w zakresie samokształcenia.

Ze względu na szczególną rolę opiekuna we wdrożeniu psychologa do zawodu przewiduje się, iż opiekun będzie zobowiązany zawiadomić regionalnego rzecznika odpowiedzialności

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

zawodowej o każdym zachowaniu psychologa, pozostającego pod jego opieką, które może być uznane za zawinione naruszenie obowiązków zawodowych oraz za czyny sprzeczne z zasadami etyki określonymi w Kodeksie Etyki Zawodowej.

Opiekuna wyznaczać będzie regionalna rada psychologów w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku przez psychologa. Wniosek powinien zostać złożony przez psychologa w terminie umożliwiającym rozpoczęcie przez niego wykonywania zawodu pod opieką. Opiekun będzie mógł sprawować opiekę jednocześnie nad nie więcej niż 5 psychologami. Ze sprawowania opieki opiekun będzie zobowiązany rozliczyć się z regionalną radą psychologów poprzez przedstawienie sprawozdania. Wysokość wynagrodzenia opiekuna określi regionalna rada psychologów. Koszty tego wynagrodzenia poniesie regionalna rada psychologów.

Ustalenie takiej formy wdrożenia absolwenta psychologii do wykonywania zawodu wynika z wystarczającego – zdaniem środowiska psychologów – ich przygotowania teoretycznego i ma na celu ułatwienie im praktycznego wykonywania zadań poprzez wsparcie ze strony doświadczonych kolegów.

VII. Rozważenie opcji alternatywnych, np. powierzenia funkcji samorządu zawodowego Polskiemu Towarzystwu Psychologicznemu, biorąc pod uwagę jego strukturę, realizowane zadania (jak np. podnoszenie kompetencji, certyfikacja) i rozważenie możliwości powierzenia PTP prowadzenia rejestru osób z uprawnieniami.

Powierzenie funkcji samorządu zawodowego jednej z organizacji psychologów byłoby zaprzeczeniem zasady samorządności polegającej na decydowaniu o sobie lub grupie. Jej wyrazem jest powoływanie samorządu zawodowego, który niezależnie od nadrzędnej władzy decyduje o sprawach danej grupy zawodowej. Z uwagi na obligatoryjną przynależność do samorządu dla osób chcących wykonywać dany zawód, każda z nich powinna mieć możliwość wyboru członków organów jego władzy.

Polskie Towarzystwo Psychologiczne jest jedną z wielu organizacji skupiających psychologów na zasadzie dobrowolności. Jego działalność reguluje ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (j.t. Dz. U. 2001, Nr 79, poz. 855 z późn. zm.). Nie reprezentuje wszystkich psychologów na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Żadna z

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

organizacji psychologów nie powinna być uprzywilejowana w procesie powoływania organów samorządu zawodowego. Rozwiązanie takie wykluczałoby bowiem pozostałą część środowiska zawodowego w wyznaczaniu form i standardów pracy psychologów. Żadna z organizacji skupiających psychologów (w tym Polskie Towarzystwo Psychologiczne), które przesłały do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej swoje opinie dotyczące potrzeby nowej regulacji zawodu psychologa nie zaaprobowała propozycji powierzenia funkcji samorządu zawodowego Polskiemu Towarzystwu Psychologicznemu.

VIII. Uzupełnienie argumentacji odnoszącej się do niezgodności obowiązującej ustawy z dyrektywą 2005/36/WE, z uwzględnieniem horyzontalnego charakteru ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz zawartej w art. 18 tej ustawy delegacji do wydania rozporządzenia regulującego warunki odbywania stażu adaptacyjnego i organizacji testu umiejętności, która może być wykorzystana do wydania rozporządzenia skierowanego do osób ubiegających się o uznanie kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa.

Art. 18 ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394) może być wykorzystany do wydania rozporządzenia skierowanego do osób ubiegających się o uznanie kwalifikacji do wykonywania zawodu psychologa. Nie zmienia to jednak faktu, że literalne brzmienie art. 18 ust. 2 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763, z późn. zm.) stoi w sprzeczności z art. 15 ust. 2 pkt b dyrektywy 2006/123/WE, ponieważ ogranicza formy prowadzenia prywatnej praktyki psychologicznej w sposób, który nie jest uzasadniony nadrzędnym interesem publicznym. W związku z tym, należy zmienić art. 18 ust. 2 ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, aby usunąć stan niepewności co do prawa, ponieważ pomimo istnienia możliwości wydania stosownego rozporządzenia na podstawie delegacji zawartej w innym akcie prawnym, niepożądane jest funkcjonowanie w obrocie prawnym dwóch sprzecznych regulacji.

Z uwagi na fakt, że jest to jedna z wielu wad prawnych i legislacyjnych wyżej wymienionej ustawy, zastosowanie ma § 84 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz. U. z 2002

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

r. Nr 100, poz. 908), który stanowi, że jeżeli zmiany wprowadzane w ustawie miałyby być liczne albo miałyby naruszać konstrukcję lub spójność ustawy, opracowuje się projekt nowej ustawy.

IX. Rozbudowanie argumentacji odnoszącej się do niezgodności obowiązującej ustawy z art. 15 ust. 2 lit. b dyrektywy 2006/123/WE poprzez wskazanie w jaki sposób wymóg zachowania określonej formy prawnej narusza warunek proporcjonalności.

Podstawowym pytaniem na jakie należy odpowiedzieć w tej sytuacji nie jest to, w jaki sposób wymóg zachowania określonej formy prawnej narusza warunek proporcjonalności, ale to, dlaczego wprowadzone zostało ograniczenie swobody wykonywania działalności gospodarczej poprzez wskazanie tylko dwóch form prawnych w jakich może być ona wykonywana w przypadku prowadzenie praktyki psychologicznej (indywidualnej działalności gospodarczej oraz spółki partnerskiej). Uchwalona w 2001 roku ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, stanowiąca realizację poselskiej inicjatywy ustawodawczej, nie uzasadnia w żaden sposób tego ograniczenia.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej powoduje konieczność dostosowania przepisów prawa polskiego do prawa UE. Zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt b dyrektywy 2006/123/WE, wymóg przyjęcia przez usługodawcę określonej formy prawnej musi być uzasadniony nadrzędnym interesem publicznym, musi być odpowiedni dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonego celu i nie może wykraczać poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu. Nie znając powodów, jakimi kierowali się posłowie ograniczając formy prawne w jakich może być wykonywana praktyka psychologiczna, nie jest możliwe precyzyjne wskazanie w jaki sposób wymóg ich zachowania narusza warunek proporcjonalności.

- X. Uzupełnienie argumentacji odnoszącej się do niezgodności obowiązującej ustawy z dyrektywą 2006/123/WE w zakresie regulacji odnoszących się do wydawania zezwoleń poprzez wskazanie dlaczego uwzględnienie standardów kształcenia podyplomowego określonych przez Krajową Radę Psychologów w porozumieniu z Komisją Ekspertów oraz warunków określonych przez Komisję Ekspertów stanowi naruszenie zasad obiektywizmu i przejrzystości zawartych w art. 10 dyrektywy.**

Ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów nie precyzuje czym powinna się kierować Krajowa Rada Psychologów, która w porozumieniu z Komisją Ekspertów ma określić standardy kształcenia podyplomowego, mimo iż na tej podstawie Minister właściwy do spraw edukacji zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów ma wydawać zezwolenia na prowadzenie kształcenia podyplomowego. Podobnie niejasne jest czym powinien się kierować marszałek województwa wydając zezwolenie na prowadzenie prywatnej praktyki psychologicznej. Wskazane jest tylko w art. 18 ust. 3 ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, że powinno ono być wydane po uwzględnieniu warunków określonych przez Komisję Ekspertów, zapewniających właściwy poziom świadczenia usług psychologicznych w ramach prywatnych praktyk psychologicznych. Tymczasem przepisy ustawy powinny wyznaczać co najmniej w sposób ogólny, lecz jednocześnie dostatecznie wyraźny, sposób ich ustalenia. W przeciwnym wypadku istnieje ryzyko dowolności i uznaniowości w ustalaniu standardów kształcenia podyplomowego czy warunków zapewniających właściwy poziom świadczenia usług psychologicznych w ramach prywatnych praktyk psychologicznych.

XI. Porównanie międzynarodowych doświadczeń w obszarze regulacji zawodu psychologa - pod kątem stopnia regulacji, zakresu podmiotowego (w szczególności w kontekście regulacji zawodów psychologa i psychoterapeuty), liczby absolwentów na kierunku psychologia/wykonujących zawód psychologa, programu kształcenia psychologów struktury i funkcjonowania samorządu zawodowego, a także ewentualnych badań dotyczących wpływu uregulowania zawodu i programu kształcenia na poprawę jakości usług świadczonych przez psychologów i bezpieczeństwa pacjentów.

Pismem z dnia 14 maja 2014 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej w związku z prowadzonymi pracami nad nową regulacją zawodu psychologa, zwrócił się do Ambasadorów 18 krajów Unii Europejskiej (Republiki Włoskiej, Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Republiki Węgierskiej, Republiki Portugalskiej, Królestwa Norwegii, Republiki Federalnej Niemiec, Królestwa Niderlandów, Republiki Litewskiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Greckiej, Republiki Francuskiej, Republiki Finlandii, Królestwa Danii, Republiki Austrii, Republiki Czeskiej, Królestwa Szwecji, Królestwa Belgii, Republiki Chorwacji) z uprzejmą prośbą o przekazanie informacji dotyczących regulacji prawnych obowiązujących w zakresie wykonywania zawodu psychologa w tych państwach. Wskazane zostało, że Ministerstwo Pracy szczególnie interesuje kwestia stopnia regulacji, zakresu podmiotowego regulacji zawodu psychologa, liczby absolwentów na kierunku psychologia/wykonujących zawód psychologa, programu kształcenia psychologów, struktury i funkcjonowania samorządu zawodowego, a także ewentualnych badań dotyczących wpływu uregulowania zawodu i programu kształcenia na poprawę jakości usług świadczonych przez psychologów i bezpieczeństwa pacjentów. Pismo zawierało także prośbę o udostępnienie, o ile taka istnieje, angielskiej wersji tekstów aktów prawnych regulujących ww. kwestie. Nie zwrócono się o informacje dotyczące zawodu psychoterapeuty, ponieważ jest to zawód medyczny. Zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.) za te zawody odpowiada resort zdrowia. Wobec powyższego Minister Pracy i Polityki Społecznej nie jest właściwy w zakresie regulacji zawodu psychoterapeuty.

Do chwili obecnej wpłynęły merytoryczne odpowiedzi w tej sprawie: z ambasady Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Węgierskiej, Królestwa Danii oraz Republiki Litewskiej.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

1. Zawód psychologa nie jest w Niemczech regulowany. Studia psychologiczne są jednak warunkiem dostępu do kształcenia w zawodzie psychoterapeuty, które na płaszczyźnie federalnej jest uregulowane w ustawie o zawodzie psychoterapeuty, rozporządzeniu o kształceniu i przeprowadzaniu egzaminów dla psychoterapeutów psychologicznych oraz rozporządzeniu o kształceniu i przeprowadzaniu egzaminów dla psychoterapeutów dziecięcych i psychoterapeutów młodzieży. Psychoterapeuci wykonują zawód leczniczy i zaliczają się do zawodów regulowanych zgodnie z Dyrektywą 2005/36/WE. Warunkiem pracowania w zawodzie psychologa jest ukończenie studiów wyższych magisterskich na kierunku psychologia. Studia mają zagwarantować dostarczenie obszernej wiedzy z poszczególnych dziedzin psychologii oraz uzyskanie kwalifikacji do przyszłej pracy jako psycholog. Za treść programów studiów odpowiadają poszczególne uczelnie wyższe, co do samego kształtu studiów kierują się one rekomendacjami ramowymi. Według informacji Niemieckiego Towarzystwa Psychologicznego (Stowarzyszenie Pożytku Publicznego) oraz Stowarzyszenia Zawodowego Niemieckich Psycholożek i Psychologów (BDP) najczęściej korzysta się z rekomendacji dotyczących organizacji i struktury studiów w trybie licencjackim i magisterskim Niemieckiego Towarzystwa Psychologicznego, które jednak nie są wiążące. W porównaniu z sytuacją sprzed reformy bolońskiej, istnieje większe zróżnicowanie w programach studiów.

Badania nad wpływem tego procesu na jakość usług świadczonych przez psychologów w Niemczech jeszcze nie są dostępne. Według informacji Stowarzyszenia Zawodowego Niemieckich Psycholożek i Psychologów oraz na podstawie Federalnego Urzędu Statystycznego należy uznać, że obecnie około 60.000 osób wykonuje w Niemczech zawód psychologa jako zawód podstawowy. Rocznie około 3-4 tysiące studentów kończy studia na tym kierunku. Stowarzyszenie Zawodowe Niemieckich Psycholożek i Psychologów jako najważniejsza reprezentacja samorządu zawodowego reprezentuje zawodowe interesy swoich członków we wszystkich obszarach działalności. Członkostwo jest dobrowolne.

2. Z pisma nadesłanego z ambasady Republiki Węgierskiej wynika, że wykonywanie zawodu psychologa regulują trzy akty prawne:

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

- a) Ustawa nr CXC z 2011 r. o narodowym wychowaniu publicznym (zawiera przepisy dotyczące psychologów przedszkolnych i szkolnych);
- b) Rozporządzenie Ministra Zasobów Ludzkich nr 23/2012 (14.IX.) o kształceniu podyplomowym lekarzy specjalistów, lekarzy stomatologów, farmaceutów specjalistów i psychologów specjalistów na kierunkach medycznych;
- c) Rozporządzenie Ministra Zasobów Ludzkich nr 22/2012 (14.IX.) o uzyskaniu specjalizacji stopnia wyższego na kierunkach medycznych.

Kształcenie psychologów na wyższych uczelniach odbywa się na podstawie programu kształcenia. Plan nauczania dla studiów licencjackich i magisterskich stanowiący część programu kształcenia jest przygotowywany przez instytucje szkolnictwa wyższego na podstawie wymagań w zakresie nauczania i warunków ukończenia określonych przez ministra (vide rozporządzenie Ministra Oświaty nr 15/2006 (3.IV.) zw. dalej rozporządzeniem).

Kształcenie stopnia licencjackiego i magisterskiego psychologów odbywa się na wydziałach filologicznych. Do pisma załączona została w języku węgierskim ogólna charakterystyka opisująca poziom wykształcenia licencjackiego i magisterskiego oraz wymagania dotyczące kształcenia i ukończenia studiów danego stopnia.

Z przesłanych informacji wynika, że w 2012 roku 408 osób otrzymało dyplom psychologa a w 2013 r. liczba ta była mniejsza i wynosiła 360 osób. Brak jest jednak danych na temat tego ile osób z absolwentów psychologii pracuje w zawodzie jako psycholog oraz oceny jakości usług świadczonych przez psychologów. Na Węgrzech nie ma jeszcze Izby Psychologów, lecz obecnie trwają uzgodnienia w tym zakresie.

- 3. Z informacji zawartej w piśmie ambasadora Królestwa Danii wynika, że tytuł zawodowy psychologa jest chroniony przez ustawę o zawodzie psychologa z dnia 8 marca 2012 r. (Law on psychologists, Act. No. 229). Tylko osoby, które uzyskały tytuł magistra psychologii na uniwersytecie lub innej uczelni wyższej lub mają wykształcenie uznane za równoważne mogą używać tytułu psychologa w Danii. Nieuprawnione jego użycie karane jest grzywną. Osoby, które poza Danią ukończyły studia wyższe na kierunku psychologia, aby wykonywać zawód na jej terenie muszą przeprowadzić procedurę uznawania.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Przed prawnym uregulowaniem zawodu psychologa w Danii, co miało miejsce w 1993 r., każdy mógł używać tytułu psychologa, a rynek usług psychologicznych był bardzo szeroki i różnorodny, co było mylące dla osób poszukujących odpowiednio wykształconej i wykwalifikowanej pomocy psychologicznej. Zmiany prawne miały na celu zapewnić, aby tylko psychologowie, którzy ukończyli studia kierunkowe mogli używać tytułu psychologa. Regulacja prawna zawodu została wprowadzona w celu zminimalizowania ryzyka wprowadzenia w błąd obywateli w zakresie wykonywania zawodu psychologa. Zapewnia otwartość oraz buduje zaufanie konsumentów do tej grupy zawodowej.

Niektóre dziedziny pracy psychologa w Danii wymagają posiadania specjalnego uprawnienia/certyfikatu. Nie jest ono obowiązkowe, jeżeli w swojej pracy psycholog nie zajmuje się tymi szczególnymi, określonymi przez prawo obszarami. Niemniej jednak tylko psychologowie posiadający to uprawnienie/certyfikat mogą otrzymać numer współpracownika, dający np. możliwość świadczenia usług psychologicznych obywatelom, którzy otrzymali stosowne skierowanie z publicznej służby zdrowia. Uprawnienie/certyfikat jest ogólne i może być udzielone osobom, które:

- a) posiadają tytuł magistra psychologii uzyskany na uniwersytecie w Danii lub inny równoważny dyplom psychologii uzyskany za granicą,
- b) ukończyły dodatkową, dwuletnią praktyczną naukę zgodnie z regulacjami ustanowionymi przez Radę Nadzorującą

Aby uzyskać uprawnienie/certyfikat, wnioskodawca musi udokumentować, że przez 2 lata po uzyskaniu tytułu magistra psychologii pracował na pełen etat jako psycholog. Praca na część etatu w wymiarze co najmniej 15 godzin tygodniowo przez okres co najmniej 5 miesięcy może być włączona do tego okresu. Dokumentacja poświadczająca zatrudnienie musi być poświadczona podpisem przełożonego. Dodatkowo wymagana jest dokumentacja dotycząca superwizji, wykonywana w zawiązku z pracą psychologa. Superwizja musi liczyć co najmniej 160 godzin, w tym 40 godzin superwizji otrzymywanej indywidualnie i co najmniej 40 godzin otrzymywanej w grupie, której większość muszą stanowić psychologowie.

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

Superwizja musi być wykonywana przez uprawnionego psychologa, jednakże superwizja otrzymana od innych naukowców, takich jak doktorzy czy psychiatrzy może być akceptowana w wymiarze 25 godzin, jeżeli jest odpowiednio udokumentowana.

Do wydawania uprawnień/certyfikatów właściwa jest Duńska Rada Nadzorująca Praktykę Psychologiczną. Jest to ciało funkcjonujące w ramach Ministerstwa Dzieci, Równości Płci, Integracji i Spraw Socjalnych, lecz jest ono niezależną organizacją, która zbiera się około 4 razy w roku. Od decyzji Rady nie przysługuje odwołanie do żadnego organu administracji. Obsługą administracyjną zajmuje się Sekretariat, który odpowiada na wszelkie pytania kierowane do Rady. Zadaniem Rady jest:

- a) Wydawanie uprawnień/certyfikatów psychologom
- b) Uznawanie zagranicznych kwalifikacji zawodowych
- c) Nadzorowanie pracy psychologom posiadającym uprawnienia/certyfikaty

W ciągu ostatnich lat, około 400 psychologów rocznie otrzymywało uprawnienie/certyfikat. Ta liczba nie odpowiada liczbie osób kończących studia.

4. Z informacji zawartych w piśmie ambasadora Republiki Litwy wynika, że w chwili obecnej na terenie tego państwa jest regulowany zawód szkolnego psychologa, ale w przyszłości planuje się objąć regulacją również inne obszary praktyki psychologicznej. Dnia 16 maja 2014 r. decyzją Sejmu Republiki Litewskiej znak SV-S-635 powołana została grupa robocza, której przydzielono zadanie przygotowania ustawy o praktyce psychologicznej. Przygotowany projekt aktu prawnego będzie przedłożony Sejmowi Republiki Litewskiej.

Świadczenie usług psychologicznych w placówkach edukacyjnych jest regulowane przez art. 19 ustawy o edukacji. Opis procedury świadczenia pomocy psychologicznej został zatwierdzony nakazem Ministra Edukacji z dnia 5 lipca 2011 numer V-1215.

Litewski związek psychologów jest organizacją publiczną, która zrzesza ponad 500 psychologów pracujących w różnych obszarach psychologii. Jest to największa organizacja zrzeszając psychologów na Litwie i aktywnie promująca tworzenie systemu rozwoju zawodowej pomocy psychologicznej, koordynuje rozwój,

UZUPEŁNIENIE BIAŁEJ KSIĘGI
w sprawie zawodu psychologa i samorządu zawodowego psychologów

wprowadza standaryzację, zatwierdza i rozpowszechnia metody diagnozy psychologicznej i promuje ideę zawodu psychologa w społeczeństwie.

Psychologowie są kształceni na uniwersytetach zgodnie z programem studiów zatwierdzonym przez Centrum Oceny Jakości Wyższych Uczelni. Studia psychologiczne prowadzone są na 7 uniwersytetach w stopniu 1 - licencjackim oraz 2 – magisterskim. W roku akademickim 2013/2014 psychologię studiowało 2328 studentów. W 2013 roku psychologię w stopniu licencjata ukończyło 367 osób, natomiast w stopniu magistra 191 osób. Ukończenie studiów psychologicznych pozwala na kontynuację nauki na studiach doktoranckich.

Z uwagi na fakt, że nie posiadamy merytorycznych odpowiedzi z pozostałych państw członkowskich UE, przedkładam w załączeniu zestawienie międzynarodowych regulacji w tym zakresie, które zostało samodzielnie opracowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2012 r. oraz w 2014 r.

Załączniki:

1. Zestawienie międzynarodowych regulacji dotyczących zawodu psychologa opracowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2012 r.
2. Zestawienie międzynarodowych regulacji dotyczących zawodu psychologa opracowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2014 r.
3. Kwestionariusz pytań, który posłużył do wykonania ankiety.